

Huszonkilencedik díjátadás
Szent Magit Gimnázium, díszterem

Első díjazott

BALÁZS ÁRPÁD

sokoldalú kórus- és hangszeres zeneszerzői munkássága
MAGYAR ÖRÖKSÉG

„A kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egy-kettőre elszivárog, ha minden nemzedék újra meg újra nem szerzi meg magának. Csak az a miénk igazán, amiért megdolgoztunk, esetleg megszenvedtünk.” – állítja Kodály Zoltán. A magyar művelődés története szemléletesen igazolja ezt, és egyúttal azt is tanúsítja, hogy Kodály és nemzedéke, tanítványaikkal együtt, rendkívüli jelentőségű felismerésre jutottak, amikor a XX. század nagy kihívásának tekintették a magyar zenekultúra megteremtését, megmentését, az előző századokban csak elemeiben nemzeti zenei fejlődés új irányának meghatározását. A magyar zenekultúra megteremtése Kodály értelmezésében legalább három feladatot jelentett: „a magyar zenei szemlélet öntudatra ébresztése a művészeti nevelésben”, „a magyar zenei közízlés felemelése” és olyan magyar zeneművek alkotása, amelyek összhangban állnak az európai zenei fejlődés értékeivel. Kodály és Bartók prófétai küldetése és zeneszerzői munkássága egyedülálló a XX. században nemzetünk művelődésében. De követők, tanítványok nélkül aligha beszélhetnénk ma egészében magyar zenekultúráról.

A követők, a tanítványok, a kodályi-bartóki úton járók közé tartozik Balázs Árpád is. Balázs Árpád 1937-ben született Szentesen. Zenei tanulmányait a Szegedi Konzervatóriumban kezdte, ahol többek között a neves polihisztor zeneszerzés-tanár, Szatmári Géza, a zeneelmélet jeles tudósa, Lendvai Ernő és a kiváló karmester, Vaszy Viktor voltak az útra indítói. Budapesten a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán Farkas Ferenc tanítványaként diplomázott 1964-ben. Ezt követően Aram Hacsaturjan mesteriskoláján tanult 1967-ben, majd római ösztöndíjasként Goffredo Petrassi óráit látogatta 1970-ben.

Zeneszerzői munkásságát elsősorban kórus-kompozíciók és fúvószenekari művek reprezentálják. Írt mintegy kétszáz kórusművet, hét zenés színpadi alkotást, két oratóriumot, tizenhét kantátát, tizenöt zenekari darabot, kamaraműveket, hangszer szólókat, filmzenét, népdalfeldolgozásokat és pedagógiai célú műveket. Kórusművei közül kiemelésre méltóak egyebek között a *Kis zenei ábécé*, *Magyar, hajnal hasad*, *Virágim, virágim*, a *Négy őszi vázlat* (Arany János, Váci Mihály, Vasvári István és Simon István verseire), az *Éneklő Európa sorozat* (európai klasszikus költők: Villon, Burns, Goethe, Heine, Puskin, Sevcenko, Verlaine verseire), a *Három vegyes kar* Juhász Gyula verseire, a *Tavaszesen* című gyermekkantáta, továbbá a *Madrigaleszk* egynemű karra és kamarazenei kísérettel, valamint a *Memento* című kórusművet öt tételben; a nagylegzetű munkák közül *A Tél lebírása* című, Illyés Gyula verseire írt kantáta és a *Komáromi ének* című, Klapka és hőstársai emlékének szentelt oratórium. Még sokáig folytathatnám az értékes művek felsorolását, de az idő határt szab. Hadd idézzem hát Pándi Mariann találó megállapítását a zenetörténész egyik írásából: „*A Tél lebírása* mindenki számára egyértelműen szimbolikus jelentést hordoz, és ugyanilyen egyértelműen világos zenei anyaggá formálta Balázs Árpád a költői szöveget. A zeneszerző stílusa expresszionista elődök hagyományait folytatja, elszánt, szenvedélyes akarattal védi hallgatói lelkébe mondanivalóját.”

Fúvószenei területen Balázs Árpád az elmúlt mintegy huszonöt esztendőben döntően hozzájárult a magyarországi koncert-fúvószenekari és a koncert-fúvósmuzsikálás kialakulásához, meghonosodásához. Az ifjúsági fúvószenekarok számára olyan alpműveket alkotott, mint a *Musica piccola*, *Musica Festiva*, *Magyar rondó*, *Régi magyar táncok Gömörből*, *Kuruc képek*, *Négy kép*, *Bakonyi kanásznóták*, *Rapszódia*, *Fanfárverbunk*, *Millenniumi fanfár*. Fúvószenei műveivel kapcsolatban mestere, a Magyar Örökség-díjas Farkas Ferenc úgy vélekedett, hogy „Balázs Árpád azt a missziót vállalta a fúvószenekarok területén, amelyet Bárdos Lajos a kórusok esetében. Megteremtette a magyar népdal nyelvéből lepárolt nemzeti fúvósirodalom alapjait.”

Balázs Árpád zeneszerzői tevékenysége mellett aktívan részt vett az ifjúság zenei nevelésében és a zenei közéletben is. Három könyvet írt az ifjúság számára a muzsikáról: *Zenelesen*, *Kis zenei ábécé*, *Csontfurulya, madársíp* címmel. Három éven át gyerekek sokasága élvezhette a Magyar Televízióban *Hangoskodó* című, a nemes zenét népszerűsítő műsorát.

Több évtizeden át aktív tagja volt a Kórusok Országos Tanács, a KÓTA elnökségének, a rendszerváltás évében, 1990-ben megalapította a Magyar Fúvószenei Szövetséget, melynek tíz évig elnöke volt, jelenleg tiszteletbeli elnöke. Számos nemzetközi verseny zsűrijének elnöke, tagja. Kórusművei és fúvószenei opusai nem csak Magyarországon, hanem külföldön is repertoárdarabok, és megjelentek hangfelvételen.

Munkásságáért 1970-ben Erkel-díjat, 1981-ben Érdemes Művész kitüntetést kapott. Az idén, 2002. tavaszán Salzburgban az Európai Tudományos és Művészeti Akadémia rendes tagjává választották

Összegezve azt mondhatjuk, hogy Balázs Árpád, híven a kodályi eszmékhez, jelentősen hozzájárult a magyar zenekultúra értékeinek gyarapításához, nemzeti művelődésünk előmozdításához. Ismét Farkas Ferencet idézem: „Balázs Árpád is a maga útját járja, a divatos áramlatok muló szeszélyeit már növendék korában is gondosan elkerülte, ő a maga virágoskertjét akarta megművelni. Hű maradt ahhoz a nemes hagyományhoz, melynek első mestere Kodály Zoltán volt...A jól énekelhető, kerek dallamok s a bennük mindig megnyilvánuló finom poézis könnyen találta meg útját a közönséghez...Ami sok más, ugyancsak népszerű zeneszerzőtől megkülönbözteti, az: a műgond, az ízlés és a minden népszerűség mellett is mindig megnyilvánuló művészi igény.”

Balázs Árpád zeneszerzői munkássága méltó a Magyar Örökség-díj elnyerésére.

Tóthpál József
tanár, művelődéskutató

Életrajz

Balázs Árpád (*1937. október 1. Szentés) zeneszerző. 1959-1964: a Zeneművészeti Főiskolán tanul, Farkas Ferenc tanítványaként. Külföldi tanulmányai: 1967: Csajkovszkij Konzervatórium, Moszkva, Aram Hacsaturjánánál, 1970: Santa Cecilia Konzervatórium, Róma, Goffredo Petrassinánál. Szabadfoglalkozású zeneszerző. 1973-1990: a Magyar Zeneművészek Szövetsége szakosztályi titkára, majd elnöke, 1985-1990: a Kóta alelnöke, 1990-1999: a Magyar Fúvószenei Szövetség elnöke, 1999-től örökös elnöke. 1990-től a Zenei Szervezetek Világszövetsége magyar szekciójának vezetője, 2002-től az Európai Tudományos és Művészeti Akadémia tagja.

